

Sygn. akt IV CZ 16/17

POSTANOWIENIE

Dnia 30 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Maria Szulc

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
przy uczestnictwie A. M. i H. M.
o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 maja 2017 r.,
zażalenia uczestników postępowania
na postanowienie Sądu Okręgowego w B.
z dnia 20 grudnia 2016 r., sygn. akt II Ca (...),

1) oddała zażalenie,

**2) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego sądowi, który wyda orzeczenie kończące
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2016 r. oddalił wniosek P. sp. z o.o. z siedzibą w W. o ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości stanowiącej współwłasność uczestników postępowania A. i H. M.. Sąd ten uznał, iż wnioskodawca nie był legitymowany do wystąpienia z żądaniem, o jakim mowa w art. 305² § 1 k.c. W jego ocenie, legitymowany do wystąpienia z żądaniem przewidzianym w tym przepisie jest tylko ten przedsiębiorca, który wcześniej złożył właścicielowi nieruchomości ofertę zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu. P. nie złożyła takiej oferty uczestnikom postępowania.

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 20 grudnia 2016 r. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania. Sąd Okręgowy na skutek apelacji wnioskodawcy zakwestionował ocenę Sądu Rejonowego o braku legitymacji P. do wystąpienia z żądaniem określonym w art. 305² § 1 k.c. Wskazał, że wnioskodawca wystąpił ze swym żądaniem w czasie, kiedy toczyło się już postępowanie z powództwa uczestników przeciwko wnioskodawcy o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości objętej wnioskiem. Brak woli zawarcia przez uczestników umowy o ustanowienie służebności był więc niewątpliwy. Ta błędna ocena nieistnienia legitymacji po stronie wnioskodawcy stała się, zdaniem Sądu Okręgowego, przyczyną nierozpoznania istoty sprawy, a to uzasadniało wydanie wyroku kasatoryjnego (art. 386 § 4 k.p.c.).

Uczestnicy zarzucili w zażaleniu naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez błędne uznanie, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Do nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji dochodzi w razie zaniechania zbadania – obojętnie z jakiej przyczyny – materialnej przesłanki żądania powoda lub wnioskodawcy.

Może to wynikać w szczególności z bezpodstawnego stwierdzenia braku pozytywnej przesłanki jurysdykcyjnej w sprawach, w których jest ona wymagana (np. posiadania interesu prawnego w wytoczeniu powództwa – por. z obszernego orzecznictwa dotyczącego problemu nierozpoznania istoty sprawy np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2013 r., II PZ 27/13, 21 maja 2015 r., IV CZ 10/15, 10 września 2015 r., II CZ 52/15, 8 września

2016 r., II CZ 96/16, 18 listopada 2016 r., I CZ 86/16, 9 lutego 2017 r., III CZ 63/16, 3 marca 2017 r., I CZ 29/17 i 30 marca 2017 r., V CZ 25/17).

Analogiczna sytuacja wystąpiła w niniejszej sprawie. Artykuł 305² § 1 k.c. nie daje podstaw do wywodzenia z niego jako odrębnej przesłanki - o charakterze jurysdykcyjnym na wzór posiadania interesu prawnego w wytoczeniu powództwa - warunkującej uwzględnienie przez sąd żądania ustanowienia służebności przesyłu, uprzedniego złożenia przez przedsiębiorcę właścicielowi nieruchomości oferty zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu. Znaczenie art. 305² § 1 k.c. przejawia się w tym tylko, że oprócz ustanowienia służebności przesyłu w drodze umowy zainteresowanych osób, umożliwia on ustanowienie służebności przesyłu na podstawie konstytutywnego orzeczenia sądu w przypadkach braku po stronie zainteresowanych osób zgodnej woli zawarcia umowy.

Wskutek zatem zaniechanie zbadania w stwierdzonych okolicznościach sprawy przez Sąd Rejonowy materialnych przesłanek wniosku P. z powodu niemającego oparcia w ustawie uzależnienia uwzględnienia zawartego we wniosku żądania od wystąpienia innej jeszcze przesłanki i stwierdzenia braku tej przesłanki, doszło niewątpliwie – tak jak przyjął Sąd Okręgowy – do bezpodstawnego nierozpoznania istoty sprawy, wchodzącego w zakres hipotezy normy art. 386 § 4 k.p.c., zezwalającej sądowi odwoławczemu na wydanie orzeczenia kasatoryjnego w przypadkach objętych tą normą.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie, a orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawił sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

